

ע"פ 1826/14 - ר.ד. נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

ע"פ 1826/14

לפני:
כבוד השופט א' חיות
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט נ' סולברג

המעוררת: ר.ד.

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על הכרעת הדין ועל גזר הדין של בית המשפט
המחוזי בנצרת בת"פ 11-02-27436 מיום 6.2.2014
שניתנו על-ידי השופט ש' אטרש

מועד הדין: כ' בסיון התשע"ד (18.06.14)

בשם המעוררת: עו"ד רון רבי; עו"ד אבישג הלאלי-אלגריסי

בשם המשיבה: עו"ד אושרה פטל-רוזנברג

פסק דין

*

השופט נ' סולברג:

עמוד 1

המערערת הורשעה בהריגת אדם בתאונת דרכים, נענשה, ומכאן ערעורה.

עיקרי כתב האישום

1. ביום 27.10.2010 בשעת ערב נהגה המערערת במכוניתה מסוג פורד פוקוס בכביש 90 מדרום לצפון. לפנייה, בכיוון נסיעתה, נסעו שלושה כלי רכב: מכונית פרטית מסוג מאזדה, נהוגה בידי מוהנד אבו אסעד; לפני מכונית המאזדה נסע רכב משא רכין כשהוא גורר עגלה רכונה; לפני רכב המשא נסע רכב משא נוסף אשר גרר גם הוא עגלה רכונה. בכיוון הנגדי, מצפון לדרום, נסע אוטובוס ומאחוריו מכונית פרטית מסוג סיטרואן. בהגיע המערערת בנסיעתה לקילומטר 341.8 של כביש 90, מקום שבו קיימת עקומה שמאלה בכיוון נסיעתה, הסיטה את מכונית הפורד שבה נהגה למסלול השמאלי, והחלה לעקוף את כלי הרכב שנסעו לפנייה. תחילה עקפה את מכונית המאזדה, ולאחר מכן, מבלי לחזור לנתיב נסיעתה, עקפה את רכב המשא, והחלה לעקוף את רכב המשא הנוסף. את העקיפה ביצעה המערערת למרות ששדה הראייה שלה היה מוגבל. תוך כדי עקיפת רכב המשא השני, הסיטה המערערת את מכוניתה ימינה מבלי להבחין כי היא נוהגת במקביל לרכב המשא, פגעה עם דופן ימין ופינה ימנית אחורית של מכוניתה בפינה קדמית-שמאלית של העגלה שנגררה על-ידי רכב המשא. בעקבות המגע בין כלי הרכב, נדחפה מכונית הפורד של המערערת, הסתבסה בנתיב השמאלי, וכך חסמה את דרכו של האוטובוס אשר הגיע ממול. האוטובוס התנגש במכונית הפורד שבה נהגה המערערת, וזו שבה והסתבסה והתנגשה בחזיתה עם חזית מכונית הסיטרואן שהגיעה ממול בנתיב הנגדי אחרי האוטובוס. כתוצאה מההתנגשות נהרג נהג מכונית הסיטרואן. המערערת נפצעה קל עד בינוני. נזק נגרם לארבעת כלי הרכב המעורבים בתאונה.

עיקרי הכרעת הדין

2. על-פי הכרעת הדין אין מחלוקת על כך שהמערערת נהגה במכונית הפורד ונסעה אחרי מכונית המאזדה, שלפניה נסעו שתי משאיות אליהן היו רתומות עגלות נגררות. גם אין חולק על כך שבשלב מסוים במהלך נסיעתה החליטה המערערת לצאת לעקיפה, והחלה בביצועה. במישור העובדתי נחלקו הצדדים בשאלת הגורם לתאונה – האם התנגשות כלי הרכב נגרמה כתוצאה מסטיית המערערת מנתיב נסיעתה לצורך העקיפה והגעת האוטובוס מנגד בעודה בנתיב נסיעתו-שלו, או שמא הייתה זו העגלה הרתומה לרכב המשא הראשון בשיירה שסטתה שמאלה לעבר מכונית הפורד של המערערת? האם היה בכוונת המערערת לעקוף גם את רכב המשא הראשון, ואם לא, מדוע פגעה מכוניתה בפינה הקדמית של העגלה? במישור המשפטי נחלקו הצדדים בשאלה האם התגבש היסוד הנפשי הדרוש לשם הרשעה בהריגה, להבדיל מגרם מוות ברשלנות.

3. על סמך מכלול הראיות שהובאו לפניו, דחה בית המשפט המחוזי את הספקות שהעלה ב"כ המערערת במישור העובדתי, והרשיע את המערערת בעבירות שיוחסו לה בכתב האישום: הריגה, עבירה לפי סעיף 298 לחוק העונשין; מעשה פזיזות תוך נהיגת רכב, עבירה לפי סעיף 338(1) לחוק העונשין; גרימת חבלה לאדם ולרכוש ברשלנות, עבירה לפי סעיפים 62(2) ו-38(2)(3) לפקודת התעבורה; עקיפה כאשר שדה הראייה מוגבל, עבירה לפי תקנה 47(ה)(1) לתקנות התעבורה וסעיף 68 לפקודת התעבורה; עקיפה כאשר הדרך אינה פנויה, עבירה לפי תקנה 47(ה) לתקנות התעבורה וסעיף 68 לפקודת התעבורה. בית המשפט המחוזי עמד על כך שהודעותיה של המערערת במשטרה ועדותה בבית המשפט לא היו אחידות. המערערת אינה זוכרת כיצד ארעה התאונה, ומהודעותיה אין זה ברור האם השלימה את

עקיפת רכב המשא הראשון (שנסע בין מכונית המאזדה לבין רכב המשא השני) או שהחלה בעקיפת רכב המשא השני ותוך כדי כך התנגשה בעגלה שהייתה רתומה אליו. עדויותיהם של נהג האוטובוס ונהג רכב המשא השני נמצאו מהימנות. גם הדברים שנאמרו מפיהם של בני הזוג אבו אסעד שנסעו במכונית המאזדה בהודעותיהם, נמצאו אמינים והתקבלו על דעתו של בית המשפט המחוזי. בית המשפט אימץ את הממצאים והמסקנות שבדוח בוחן התנועה: "התרשמתי, כי בוחן התנועה ביצע את תפקידו ללא לאות, בהקפדה ובאחריות; הוא ערך ניסויי שדה ראיה והתאים בין הנזקים שנגרמו לרכבים השונים. הצלבת מיקום הנזקים לרבות גובהם וכיונם מלמדת ברמת וודאות גבוהה כיצד התרחשה התאונה. הוא חקר את המעורבים וגבה את הודעותיהם וביצע מדידות שונות ממקום האימפקט כדי לחוות דעתו לגבי אופן התרחשות התאונה" (פסקה 62 להכרעת הדין). בהתאם לממצאים ולמסקנות קבע בית המשפט המחוזי כי התאונה התרחשה כך: המערערת יצאה לעקיפה של שלושה כלי רכב בו-זמנית. לאחר עקיפת מכונית המאזדה ורכב המשא שנסע לפני המאזדה, המשיכה המערערת וניסתה לעקוף גם את רכב המשא הנוסף, אך ביקשה לשוב ימינה לנתיב נסיעתה מבלי לשים לב כי עקפה רק את העגלה הנגררת של רכב המשא הנוסף, ולא את הרכב כולו. כתוצאה מכך, במהלך חזרתה לנתיב נסיעתה, נפגעה מכונית הפורד שבה נהגה המערערת, ונדחפה שמאלה בסבסוב נגד כיוון השעון, כשהיא חוסמת את נתיב נסיעתו של האוטובוס שהגיע ממול. נהג האוטובוס הבחין במכוניתה של המערערת כשהיא סוטה לכיוונו וסטה שמאלה תוך כדי בלימה. חרף ניסיונו למנוע את ההתנגשות, פגע האוטובוס במכוניתה של המערערת וגרם למכונית להסתבסב בכיוון השעון צפונה. כתוצאה מכך התנגשה מכוניתה של המערערת חזיתית במכונית הסיטרואן של המנוח שהגיעה מצפון אחרי האוטובוס.

4. בית המשפט המחוזי קבע כי המערערת נהגה בקלות דעת ובפזיזות, ולא התייחסה למצב הכביש, לתנועה ולמכלול הנסיבות שבדרך. במועד התאונה היה הכביש חשוך, ובקטע הרלוונטי לא הייתה תאורת רחוב. מדובר בדרך חד-מסלולית, דו-סטריט, ובכיוון נסיעת המערערת ישנה עקומה קלה שמאלה. המערערת יצאה לביצוע העקיפות למרות ששדה הראייה היה מוגבל, וחרף העובדה שהדרך לא הייתה פנויה כדי לבצע את העקיפה בבטחה. בית המשפט המחוזי דחה את טענת המערערת לפיה התאונה נגרמה כתוצאה מסטיית העגלה הרתומה לרכב המשא לעבר מכוניתה. נהג האוטובוס העיד כי ראה את מכונית המערערת פוגעת בעגלה. בני הזוג אבו אסעד אשר נסעו כאמור במכונית המאזדה, הבחינו במכונית המערערת בעקיפת רכב המשא שנסע לפניהם, ובניסיון לעקוף גם את רכב המשא הנוסף מבלי לשוב לנתיב הימני, ונהג רכב המשא הנוסף הבחין במכוניתה של המערערת פונה לכיוון העגלה. גם הממצאים שצוינו בדוח בוחן התנועה, אופי הנזקים ומיקומם על גבי כלי הרכב, תואמים את אופן התרחשות התאונה כנ"ל. בית המשפט המחוזי קבע, כי "היעדר יכולתה של הנאשמת [המערערת - נ' ס'] למסור גרסה ברורה לגבי אופן התרחשות התאונה מחזקת את המסקנה, כי היא נהגה בקלות דעת ולא הייתה ערה לאופן נהיגתה, לתנאי הדרך ולרכבים שנסעו בדרך, דבר המלמד על רמת רשלנותה הגבוהה" (פסקה 96 להכרעת הדין). טענת ב"כ המערערת כי ניסוי שדה הראייה והשחזור שערך בוחן התנועה היו לקויים וחסרים נוכח העובדה כי לא נעשו עם עדי הראייה אשר היו מעורבים בתאונה, נדחתה. בית המשפט קיבל את טענת ב"כ המערערת כי היה על בוחן התנועה לתפוס את צמיג העגלה ולבצע בו בדיקות, אולם נקבע כי אין במחדל זה כדי לעורר ספק בכך שמכוניתה של המערערת סטתה אל עבר עגלת רכב המשא, זאת בשים לב למארג הראיות האובייקטיביות והעדויות של עדי הראייה בבית המשפט. במישור המשפטי נדחתה טענת ב"כ המערערת כי לא התקיים היסוד הנפשי לצורך הרשעתה בעבירת ההריגה. נקבע כי נסיבות העניין מלמדות על התנהלותה של המערערת שהיה בה כדי "התרשלות רבת" המקימה חזקה עובדתית בדבר התקיימותה של מחשבה פלילית מסוג קלות דעת. על יסוד היכרותה של המערערת את מאפייני הכביש היה עליה לצפות את הסכנות הטמונות בנהיגה בלתי זהירה באותו מקום. יציאתה לעקיפה ארוכה ומסוכנת, וחוסר הזהירות מצדה, הם אשר הובילו לאבדן השליטה על מכוניתה ולהתנגשות שגרמה למותו של המנוח: "אבדן השליטה במקרה זה אינו תולדה של רגע בלתי צפוי של חוסר ריכוז, אלא

תוצאה של התנהגות הנאשמת [המערערת - נ' ס'] ושל הנסיבות אותן יצרה בהתנהגותה". משכך, ולאור מעשיה ומחדליה, הורשעה המערערת בעבירות הנ"ל.

עיקרי גזר הדין

5. בית המשפט המחוזי עמד על חומרת מעשיה של המערערת ועל התוצאות הקשות אשר נגרמו מחמת פזיזותה וקלות הדעת שבה נהגה. התנהגותה חסרת האחריות של המערערת, וההתרשלות שאפיינה את מעשיה, הביאו לטרגדיה שבגדיעת חייו של המנוח. מותו של אדם והאובדן העצום שנגרם לבני משפחתו מחייבים ענישה מחמירה הנותנת ביטוי לערך קדושת החיים. נסיבות ביצוע העבירה אמנם אינן ברף העליון של חומרת העבירות בכגון דא, אולם המערערת יכולה להימנע מביצוע העקיפות ולהמתין בסבלנות להתקדמות שיירת כלי הרכב, או לחזור לנתיב נסיעתה לאחר עקיפתה של מכונית המאזדה או לאחר עקיפת רכב המשא הראשון. בנסיבות אלה הועמד מתחם הענישה בטווח שבין שנה וחצי לארבע שנות מאסר.

6. לזכות המערערת נשקלו נסיבות חייה האישיות. המערערת היא צעירה נורמטיבית המצויה בחודשי הריון ראשונים לאחר טיפולי פוריות ממושכים. המערערת הביעה חרטה על מעשיה ונטלה בגינם אחריות מלאה. היא שלחה לבני משפחת המנוח מכתבים בהם הביעה צער ומצוקה. בעקבות התאונה סבלה מדיכאון וממצב נפשי פוסט-טראומטי. בית המשפט המחוזי קבע כי מבלי להקל ראש במצבה הנפשי של המערערת, אין מקום לאמץ את המלצת שירות המבחן ולפטור אותה מריצוי עונש מאסר. מצב רפואי רעוע אינו מצדיק שחרור ממאסר מקום בו העבירה ונסיבותיה מחייבים הטלת עונש כזה. מעשיה חמורים ומצדיקים ענישה מרתיעה. לאחר שקילת מכלול השיקולים גזר בית המשפט המחוזי על המערערת 20 חודשי מאסר בפועל ו-12 חודשי מאסר על-תנאי לבל תעבור בתוך 3 שנים עבירת הריגה או גרימת מוות ברשלנות. כמו כן הוטל עליה עונש של פסילת רישיון נהיגה למשך 15 שנים והיא חוייבה בתשלום פיצוי כספי למשפחת המנוח בסך של 50,000 ₪.

עיקרי הטענות בערעור

7. לטענת המערערת, שגה בית המשפט המחוזי בדחותו את גרסתה. גרסתה הייתה אחידה וברורה וממנה עולה כי לא הייתה לה כוונה לעקוף את רכב המשא השני, אלא שהיא נאלצה לעשות כן משום שלא אפשרו לה לחזור לנתיב נסיעתה. המערערת העידה בהתאם לזכרונה עד לרגע ההתנגשות, ואין בחסרים שבעדותה כדי לחזק את המסקנה כי נהגה בקלות דעת ולא הייתה ערה לאופן נהיגתה. המערערת הוסיפה וטענה כי דוח בוחן התנועה הוא לקוני וחסר. לא בוצע שחזור של התאונה עם עדי התביעה; לא נקבע מיקומו של האוטובוס בשלב יציאת המערערת לעקיפה; צמיג עגלת רכב המשא השני לא נתפס, לא נשלח לבדיקת מומחה, ולא נקבע באופן ודאי מה הייתה סיבת הקרע בצמיג; דוח הבוחן לא התייחס לעובדה שנהג רכב המשא השני נהג ביום התאונה באופן רצוף במשך כעשר שעות, למעט הפסקה קצרה אחת, וגם עבר בנהיגתו את המהירות המותרת; כמו כן לא נשללה האפשרות הסבירה כי התאונה ארעה בשל כשל בצמיג עגלת רכב המשא אשר סטה לכיוון מכונית המערערת. לאור המחדלים הרבים בדוח בוחן התנועה, לטענת המערערת, לא ניתן לקבוע ברמת ודאות מספקת כי היא זו שגרמה להתרחשות התאונה. עוד טענה המערערת כי מהעדויות השונות עולה כי יצאה לעקיפה כאשר שדה הראייה היה פתוח, ולא נסעו כלי רכב בנתיב הנסיעה הנגדי. נהג האוטובוס לא ראה את המערערת יוצאת לעקיפה ואף ציין בעדותו, לטענתה, כי ראה שמכוניתה היא זו שקיבלה מכה

מרכב המשא. על-פי הודעותיהם של בני הזוג אבו אסעד, בשלב שבו יצאה המערערת לעקיפה, גם הם לא הבחינו באוטובוס. בנוסף, טוענת המערערת, מהודעותיהם עולה כי מכוניתה-שלה לא סתתה ימינה. הודעות ועדויות אלה, בצירוף המחדל החקירתי שבהימנעות מבדיקת הצמיג, יוצרים לטענת המערערת ספק באשר לאופן התרחשות התאונה, אשר מצדיק את זיכוי מעבירת ההריגה.

8. המערערת הוסיפה וטענה כי בית המשפט המחוזי שגה בקובעו כי התגבש אצלה היסוד הנפשי הדרוש להרשעה בעבירת ההריגה. אין די בהקמת חזקה עובדתית בדבר התקיימות מחשבה פלילית של קלות דעת, אלא יש להוכיח יסוד נפשי של פזיזות. לא הוכח כי המערערת הייתה מזדעזעת, בזמן שיצאה לעקיפה, כי היא נוטלת סיכון בלתי סביר. המערערת יצאה לעקיפה בזמן שהכביש היה פנוי ושדה הראייה בלתי מוגבל. כל חטאה, לטענתה, היה בכך שלא אפשרו לה לשוב לנתיב נסיעתה, ולפיכך נאלצה לעקוף שני כלי רכב נוספים. המערערת לא יכלה לצפות כי לא תוכל לחזור לנתיב נסיעתה בחזרה וכי יוצר כשל אשר יוביל לסטיית עגלת רכב המשא לכיוונה. בנסיבות אלה אין מקום לקביעה כי התנהגות המערערת עולה לכדי "התרשלות רבתי" המקימה חזקה עובדתית של פזיזות, ואין להרשיעה בהריגה.

9. באשר לגזר הדין טענה המערערת כי עונש המאסר שהוטל עליה הוא חמור וקשה. לא היה מקום לדחות את המלצת שירות המבחן להטיל עליה עונש של מאסר לריצוי בעבודות שירות. המערערת היא אישה נשואה, צעירה, נורמטיבית, ללא עבר פלילי. לאחר שעברה שנים רבות של טיפולי פוריות, היא נמצאת כעת בהריון עם תאומים. מאז התאונה נמצאת המערערת במצב נפשי קשה וסובלת ממחשבות אובדניות. המערערת אובחנה כסובלת מפוסט טראומה ודיכאון, מטופלת בטיפול פסיכיאטרי ונוטלת כדורי הרגעה. גזר הדין אינו מאפשר לה לשקם את חייה. המערערת לקחה אחריות מלאה על ביצוע העבירה והביעה צער וחרטה. הטלת עונש מאסר בפועל תאלץ אותה לגדל את התאומים שיוולדו לה מאחורי סורג וברית. בנסיבות אלה מן הראוי להקל בעונשה, להמיר לעונש שירות בעבודות שירות, לקצר את תקופת פסילת רישיון הנהיגה, ולהפחית משיעור הפיצויים שחוייבה לשלם למשפחת המנוח.

עיקרי טענות המשיבה

10. המשיבה טענה מנגד כי דין הערעור להידחות. עיקרו של הערעור מופנה נגד ממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו בבית המשפט המחוזי. בהכרעת הדין התבסס בית המשפט על עדויותיהם של עדי הראיה ועל חוות הדעת המקצועיות של בוחן התנועה. על סמך מכלול הראיות נקבע כי המערערת הייתה מזדעזעת לטיב התנהגותה ולאפשרות גרימת התוצאה הקטלנית. גרסת המערערת לפיה התכוונה לעקוף רק את רכב המשא הראשון נדחתה. העדויות מצביעות על כך שהמערערת המשיכה במגמת העקיפה ולא ניסתה לחזור למסלול נסיעתה. המערערת יצאה לעקיפה ארוכה בכביש חשוך עם עיקולים רבים אשר לבטח הגבילו את שדה ראייתה. קביעת בית המשפט המחוזי כי מעשיה של המערערת עולים כדי "התרשלות רבתי" נעשתה כדין. למרות היכרותה עם תוואי הכביש המסוכן וחרף המודעות לטיב מעשיה, נטלה המערערת את הסיכון שבעקיפת שלוש מכוניות. המשיבה הוסיפה וציינה כי טענת המערערת לקיומו של כשל בצמיג עגלת רכב המשא השני נדונה ונדחתה על-ידי בית המשפט המחוזי. בית המשפט המחוזי קבע כי אמנם היה זה מחדל, כי מן הראוי היה להעביר את הצמיג לבדיקה, אולם בשים לב למארג הראייתי הכולל המצביע מעבר לספק סביר כי המערערת היא הגורם לקרות התאונה, אין במחדל זה כדי להביא לזיכוי. המשיבה הוסיפה וטענה כי גרסתה החדשה של המערערת לפיה נאלצה לעקוף את שתי המשאיות משום שלא אפשרו לה לחזור לנתיב נסיעתה לא נטענה בבית המשפט המחוזי ואינה מתיישבת עם עדותה ועם עדות נהג מכונית המאזדה. זאת ועוד, הלכה פסוקה היא שעל נהג היוצא לעקיפה לקחת בחשבון גם התנהגויות לא צפויות של משתמשים בדרך ומוטלת עליו אחריות לוודא שניתן להשלים

את העקיפה בבטחה.

11. באשר לגזר הדין טענה המשיבה כי העונש שהוטל על המערערת אינו חורג מהענישה המקובלת. רשלנותה הובילה לתוצאה קשה של פגיעה בחיי אדם. קיים אינטרס ציבורי ראשון במעלה בהרתעה מפני מעשים אלה. נסיבותיה האישיות של המערערת נשקלו בגזר הדין, ושב"ס ערוך לקליטתה יחד עם התאומים. הפגיעה במשפחתו של המנוח היא קשה ורבה, והמערערת גם טרם שילמה את הפיצוי שחוייבה בו. בנסיבות אלה אין מקום להתערב בגזר הדין ויש להותירו על כנו.

דין והכרעה

12. למקרא נימוקי הערעור, עיקרי הטיעון שבכתב מזה ומזה, למשמע טענות ב"כ הצדדים, ולאחר שקילת המכלול כולו, על רקע פרוטוקול הדיון, הכרעת הדין וגזר הדין של בית המשפט המחוזי, המסקנה היא כי דין הערעור להידחות. שומה לציין כי בערעור על הכרעות עובדתיות של הערכאה הדיונית עסקינן, שנקבעו לאחר שבחנה את הראיות והתרשמה מן העדים. הלכה ידועה ומושרשת היא כי ככלל לא תתערב ערכאת הערעור בממצאי עובדה ומהימנות של הערכאה הדיונית, שיתרונה הוא ביכולת ההתרשמות הישירה מן העדים באופן בלתי אמצעי, למעט במצבים חריגים (ע"פ 2439/10 פלוני נ' מדינת ישראל (6.6.2012); ע"פ 9352/99 יומטוביאן נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(4) 632 (2000)). כפי שיובהר להלן, בערעור לא הוכחה תשתית עובדתית או משפטית המצדיקה חריגה מהכלל.

אופן התרחשות התאונה

13. בית המשפט המחוזי קבע, בהתאם לעדויות, לדוח הבוחן ולשאר הראיות, כי המערערת יצאה לעקיפה בכביש חשוך, חד-מסלולי, דו-סטרי, במקום בו קיימת עקומה שמאלה, לעקיפה של שלושה כלי רכב. בהתבסס על מהירות נסיעת רכב המשא (93.5 קמ"ש) נקבע שהמערערת נסעה במהירות מעל המותר. כקילומטר לפני מיקום התאונה מוצב תמרור המסמן עיקול בכביש ימינה ושמאלה. המערערת הכירה את הכביש מנסיעותיה השגרתיות בו, פעם עד 3 פעמים בשבוע. המערערת עקפה את מכונית המאזדה, עקפה את רכב המשא שנסע לפני מכונית המאזדה והחלה בעקיפת רכב המשא שלפניו. המערערת לא השלימה את העקיפה והחלה לשוב לנתיב נסיעתה מבלי לשים לב לכך שעקפה רק את העגלה הנגררת אחרי רכב המשא, ולא את הרכב כולו. כתוצאה מכך פגעה במכוניתה בעגלת רכב המשא, סטתה לנתיב הנסיעה הנגדי, התנגשה באוטובוס ובהמשך התנגשה חזיתית גם עם מכונית הסיטרואן. קביעותיו העובדתיות של בית המשפט המחוזי באשר לאופן התרחשות התאונה התבססו באופן משכנע על מכלול הראיות שהובאו לפניו. נהג האוטובוס העיד כי ראה את מכוניתה של המערערת כשעקפה רכב משא שנסע לפני מכונית פרטית, וכי מכוניתה של המערערת המשיכה בנסיעה במקביל לרכב המשא. עדותו נמצאה אמינה וממנה עלה כי מכוניתה של המערערת היא זו אשר התנגשה בעגלת רכב המשא. מהודעותיהם של בני הזוג אבו אסעד שנסעו במכונית המאזדה, המכונית הראשונה שאותה עקפה המערערת, עולה כי רכב המשא נסע לאורך כל הדרך בנתיב הימני ולא סטה שמאלה לכיוון מכוניתה של המערערת. אבו-אסעד ציין כי "כל הרכבים היו בנתיב הימני במרכז הנתיב וגם המשאית שנפגעה שמרה לדעתי על הימין, הייתה על הקו הצהוב מימין" (ראו: ת/2 למוציגים) אבו-אסעד עצמו נסע לדבריו במשך כחצי שעה אחרי המשאיות ולא העלה בדעתו לצאת לעקיפה. לדבריו, בשלב שבו הייתה מכונית המערערת בעקיפה, בנסיעה במקביל למשאיות, בין שתיהן, הבחין באוטובוס שבא ממול והיה בטוח שהמערערת תחזור ימינה אל בין שתי המשאיות,

אבל היא המשיכה בעקיצה, לא חזרה לנתיב נסיעתה, ואז ארעה ההתנגשות. גם הודעות המערערת במשטרה תומכות במסקנה כי ההתנגשות נוצרה כתוצאה מסטיית מכוניתה-שלה בעקבות רצונה לסיים את העקיצה ולשוב לנתיב נסיעתה, ולא בשל כשל בצמיג עגלת רכב המשא אשר סטתה כביכול שמאלה לעבר מכונית המערערת. מן הראוי לציין, כי בהודעתה במשטרה ובעדותה בבית המשפט המחוזי לא טענה המערערת כי לא אפשרו לה לשוב לנתיב נסיעתה. זוהי טענה חדשה שהועלתה רק בשלב הערעור ומן הראוי לדחותה. בהודעתה במשטרה (ת/1), סמוך לאחר התאונה, אמרה המערערת כי נסעו לפנייה שתי משאיות וכי ניסתה לעקוף אותן. בבית המשפט המחוזי העידה המערערת, כי הפעילה את אורות האיתות והחלה לשוב לנתיב נסיעתה. גם הממצאים האובייקטיביים שפורטו בדוח בוחן התנועה תומכים בכך. מיקום הפגיעות בכלי הרכב המעורבים בתאונה, גובהן, כיווןן, והממצאים בזירה, מלמדים על אופן התרחשות התאונה. אין ממש בטענה כי כשל בצמיג רכב המשא הוביל להתרחשות התאונה. זוהי טענה שנדונה בערכאה הדיונית ונדחתה כדין. כאמור, קביעותיו העובדתיות של בית המשפט המחוזי מבוססות כדבעי ואין מקום להתערב בהן.

14. בטענות המערערת על אודות מחדלי חקירה אין כדי לפגום במסקנה המרשיעה. אכן אין לחדל ולא להתעלם מן המחדל שבהימנעות מבדיקת צמיג עגלת רכב המשא. מוטב היה לבוחן התנועה לשלוח את הצמיג לבדיקה, על מנת שאיסוף הממצאים והראיות יהיה מקיף ומלא. עם זאת, סבורני כי אין במחדל זה כדי לסייע למערערת. הלכה היא כי אין במחדלי חקירה כשלעצמם כדי להביא לזיכויו של נאשם, אם חרף קיומם הונחה תשתית ראיתית מספקת להוכחת האשמה (ראו למשל: ע"פ 8447/11 סולימאן נ' מדינת ישראל (24.9.2012); ע"פ 6040/05 אלנבארי נ' מדינת ישראל (9.8.2006); רע"פ 2132/11 ארז נ' מדינת ישראל (20.3.2011)). ממארג הראיות הכולל בעניין דנן, מתקבלת תמונה מלאה באשר לאופן התרחשות התאונה. בוחן התנועה נשאל לגבי ממצאי הפגיעה בצמיג עגלת רכב המשא וסיפק הסבר ברור באשר לאופן התרחשותה. בית המשפט המחוזי מצא כי בוחן התנועה ביצע את מלאכתו ללא לאות, בהקפדה וביסודיות. עוד נקבע כאמור כי הימנעותו של בוחן התנועה משחזור התאונה בנוכחות עדי הראיה, אינה פוגמת בראיות המרשיעות. אכן, אין בפגמים שצויינו כדי לערער את התשתית הראיתית המבססת את הרשעת המערערת מעבר לספק סביר.

היסוד הנפשי

15. שלא כטענת המערערת, בדין נקבע בבית המשפט המחוזי כי התקיים בה היסוד הנפשי הנדרש לצורך הרשעה בעבירת ההריגה. מעשיה של המערערת, באופן עקיפתה במכוניתה שלושה כלי רכב, ביניהם שתי משאיות הגוררות עגלות משא (אורך כל אחת מהן למעלה מ-14 מטר), אינם התרשלות "רגילה". זוהי התרשלות "רבתי". הלכה פסוקה היא, כי אין צורך במודעות לדרך המדויקת של השתלשלות האירועים, וכי די במודעות לסיכון הנוצר על-ידי נסיבות המקרה (ראו: ע"פ 6131/01 מדינת ישראל נ' פרבשטיין, פ"ד נו(2) 24 (2001)). עוד נקבע, כי "באירוע של תאונת דרכים קטלנית היווצרותן של החזקות הינה נגזרת של עוצמת הרשלנות בנהיגתו של הנאשם. כך למשל שעה שמוכח כי התאונה נגרמה כתוצאה מנהיגה שיש בה סטייה גסה מרמת ההתנהגות הסבירה, יכול שתקום חזקה ולפיה התקיים בנאשם היסוד הנפשי הנדרש, דהיינו מודעות לטיב נהיגתו ולאפשרות הגרימה של התוצאה הקטלנית, ועמה קלות דעת לאפשרות אירועה של התוצאה הקטלנית" (ראו: ע"פ 8827/01 שטרייזנט נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(5) 506 (2003)). המערערת נהגה בפזיזות ובקלות דעת, בסטייה ניכרת מן הסביר. היא עצמה אמרה כדברים האלה לחוקרי המשטרה: "עכשיו בדיעבד ברור שלא סביר לעקוף במצב כזה" (ראו: עמ' 4 ב-ת/4). דברים עוד נחווים מאלה, אמרה המערערת בשירות המבחן, וביטאה קבלת אחריות מלאה גם במכתבים ובמסרים למשפחת הקרובן. לחובתה של המערערת קמה חזקת מודעות לפיה היה באפשרותה לצפות את התוצאה הקטלנית מאופן נהיגתה. ודוק: באופן מודע יצאה המערערת

כאמור לעקפה של שירת כלי הרכב הנ"ל, נסעה במשך זמן לא מבוטל בנתיב הנגדי, במהירות שמעל למותר, בחושך, בכביש חד-מסלולי, דו-סטרי, לקראת עיקול בדרך ובשיפוע בכביש, בהכירה את תנאי הנסיעה בכביש. המערערת בחרה ליטול את הסיכון ונהגה באופן המתואר. אין זאת אלא, כאמור, "רשלנות רבתי", ולחובת המערערת קמה חזקה, שלא נסתרה, על התקיימות מחשבה פלילית: מודעות לטיב מעשיה, לקיום הנסיבות, ולאפשרות שתיגרם תוצאה קטלנית; לעניין התוצאה, מדובר בפזיזות שבאה לידי ביטוי בקלות דעת. היסוד הנפשי הוכח כדבעי והרשעתה של המערערת בעבירת ההריגה נעשתה כדין.

גזר הדין

16. בית המשפט המחוזי דן בכל נסיבות העניין ובשיקולי הענישה הרלבנטיים, וגזר את עונשה של המערערת על-פי הכללים שהותוו בתיקון מספר 113 לחוק העונשין. עונש המאסר שהוטל - 20 חודשי מאסר בפועל ו-12 חודשי מאסר על-תנאי - פסילת רישיון הנהיגה למשך 15 שנים, והחויב בתשלום פיצוי כספי למשפחת המנוח בסך של 50,000 ₪, כל אלה מוצדקים. תקופת המאסר אינה ארוכה כלל וכלל בשים לב לענישה המקובלת בפסיקה בכגון דא. פסילת רישיון הנהיגה לתקופה ארוכה - מוכרחת. סכום הפיצוי הכספי למשפחת המנוח - מתון, ויש להצטער על כך שלא שולם עד כה.

17. השיקולים המרכזיים הם קוטביים. מחד גיסא, ניצבת המערערת, אישה נורמטיבית, עובדת, מתנדבת בארגוני צדקה וחסד, ובטיפול בבני נוער. מצבה הנפשי מורכב. התאונה נתנה בה את אותותיה הטראומטיים, היא סובלת מחרדות, דכאון, עד כדי מחשבות אובדניות. בעלה תומך כמיטב יכולתו, אך המתח מקבל ביטוי גם במישור הזוגי. שנים ארוכות התקשתה המערערת להיכנס להריון, עד אשר בעקבות טיפולים הרתה. לאחר התאונה הפילה תאומים. כעת שוב נושאת ברחמה תאומים, והמחשבה על אודות האפשרות שתיכלא במצבה זה גורמת לה סבל רב. המערערת כואבת את כאב משפחת הקרוב. העול הכלכלי קשה, ומעיק גם המצב המשפחתי והאישי.

18. מאידך גיסא, משפחת הקרוב. המערערת הרגה אדם. הקלה בעונשה לא תשקף כראוי את עקרון קדושת החיים. בן 32 שנים היה במותו. נשוי ואב לשני ילדים קטנים בני שנתיים ושש שנים. עבד לפרנסת משפחתו כמוכס בגשר נהר הירדן. עובד מוערך ואהוב. הלך לבלי שוב. הותיר את אשתו אלמנה ואת בניו יתומים. הוריו, אחותו, אחיו, סובלים סבל רב. משפחה שהיתה תוססת ושמחה, חווה יום-יום עצב ודאגה. אסון שאין לו תקנה. חסרון שלא יוכל להימלא.

19. בשאלות ותשובות לרבי עקיבא איגר (פוזן, 1761 - 1837) (מהדורה תניינא, סימן ג) מצאנו סידור תשובה למי שגרם להרג נפש מישראל: "הגיעני מכתבו אשר כל הקורא יתפקקו עצמותיו על גודל הסיבה אבידת ב' נפשות פתאום ובמאורע כזה...". סוחר נהג בעגלה בחזרה מן היריד. בנו ומשרתו "היו יושבים על העץ הקשור בעגלה", טעונה במשא, העגלה נפלה, והשניים נהרגו. אותו אדם היה "קרוב למזיד להריץ הסוסים טעונים במשא ובלילה, ואדם מועד לעולם, בדבר שקרוב לפשיעה... דודאי צריך ליזהר ולחוש שמא תיפול העגלה ע"י שמריץ הסוסים בלילה...".

אכן, תאונות דרכים אינן רק נחלתה של העת החדשה וכבר היו דברים מעולם, וקיבלו ביטוי גם במשפט העברי. אותו סוחר שבעניינו נעשתה הפנייה אל ר' עקיבא איגר, גרם למות בנו ומשרתו ברשלנות רבתי ("קרוב למזיד") ולבטח חרב עליו עולמו. השיבו ר' עקיבא איגר כך: "לזה לדעתי הקלושה, ראשית התשובה תהיה אחרי שנהרגו בנו ומשרתו

הנער ולא עשו פירות בעולם, הוא יקים זרע להם, דהיינו שעבור בנו הנהרג יחשוב באם היה זוכה להכניסו לחופה כמה היה מוציא עליו נדן ומלבושים ושאר ההוצאות, ויפריש כפי הסך ההוא שיהיה לקרן קיימת לעולמי עולמים, ומהרווחים יוחזק בן עני לגדלו וללמדו תורה וגמרא עד שיהיה בן ט"ו שנים שיוכל לשלחו ללמוד בישיבה. ואחר כך יוחזק מהרווחים תלמיד אחר, וכן לעולם, והתלמידים ההם יקראו על שם בן הנהרג שהוא מחזיקם, ואם ישאו להם נשים ויולידו בנים, הבן הבכור יקרא בשם הנהרג. ועבור הנער המשרת יקבל האיש על עצמו ליתן כל ימי חייו מידי שנה בשנה כ"ה ר"ט [= 25 רייכסטאלר - סוג מטבע] ליתן מזה שכר לימוד לבני עניים. בשנה הראשונה ישלם לעשרה מלמדים עניים שילמדו יום יום שיעור לתועלת נשמות ההרוגים, ויאמרו נוסח התפילה וקדיש דרבנן, גם יפרוש סך מה שמהרווחים ישולם לאיזה לומדים בכל היא"צ [יארצייט = יום זכרון] שיעור משניות, ולהתפלל עליהם ולומר קדיש דרבנן, כל ימי חי האיש ההוא, ישלח ביום היא"צ שלהם עשרה אנשים על קברם לבקש עבורו מחילה. ובענין סיגופים, אחרי שכתב מעלת כבוד תורתו נרו יאיר שהאיש ההוא סמוך לימי זקנה, לזה ראוי להקל עליו, ולזה במשך ג' שנים יתענה ב' וה' וערב ראש חודש ועשרת ימי תשובה ולהשלים התענית האלו, ואחרי ג' שנים יתענה בימים אלו הנ"ל עד אחר חצי היום, ואם הוא בדרך ורואה שקשה עליו התענית יפדה התענית בעד ערך ג' פעמים ח"י גדולים שיתן לעניים, וכל ימיו לא ילך לסעודת נשואין (זולת בסעודת צאצאיו או שהוא שושבין). וכל לילה קודם שהולך לישון יתודה בלב נשבר ובבכיות גדולות ולבקש מחילה וכפרה מהשם יתברך. יקבל ד' תפלותיו וצדקותיו ותעניתיו ברחמים ויכפר לו כפרה גמורה, ונפשות ההרוגים יתפייסו, ויליצו טוב בעדו. כן נראה לענ"ד".

עד כאן תשובת רבי עקיבא איגר בענין שלגביו נשאל. ענינו הרואות, מה ארוכה ומה קשה הדרך לתשובה ולכפרה, בכלל זה הוצאות ממון, תעניות וסיגופים. פשוט וברור שכל אחד על-פי דרכו ועל-פי הכפרה המיוחדת לו. לא הבאתי את הדברים הנ"ל כדי ליישמם הלכה למעשה, אלא כדי ללמד על כך שסיגופים וחיבוטי-נפש, חרדה ודכאון, הם תוצאה אפשרית, לעיתים מתבקשת וטבעית למעשה של נטילת חיי-אדם.

20. אסכם בתמצית: ראויה המערערת לנהוג בה במידה של רחמים, אך גם מקומה של מידת הדין לא יפקד. המערערת הרגה אדם. דומני כי העונש שנגזר עליה, הריהו מאוזן.

21. אציע אפוא לחבכי לדחות את הערעור על הכרעת הדין ועל גזר הדין כאחד. אציע לדחות עוד קמעא את ביצוע עונש המאסר עד לאחר הלידה (הצפויה למחצית חודש ספטמבר). התאומים יוכלו לשהות עם המערערת בבית הסוהר בתקופת כליאתה, או שיהיו במשמורת האב ובני המשפחה, כפי שיבחרו המערערת ובעלה לעשות.

ש ו פ ט

השופטת א' חיות:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

השופט נ' הנדל:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק הדין של השופט נעם סולברג.

המערערת תתייבב לשאת בעונש המאסר ביום 1.11.2014 עד השעה 10:00, במתקן הכליאה קישון, או על-פי החלטת שב"ס, כשברשותה תעודת זהות או דרכון. על המערערת לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיון מוקדם, עם ענף אבחון ומיון של שב"ס בטלפונים: 08-9787377 או 08-9787336.

ניתן היום, ח' באב התשע"ד (4.8.2014).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת